

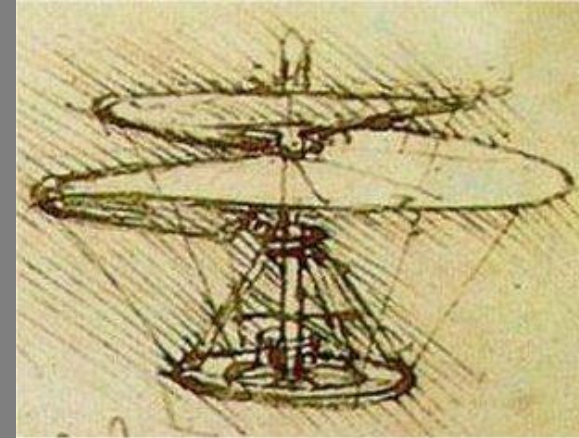
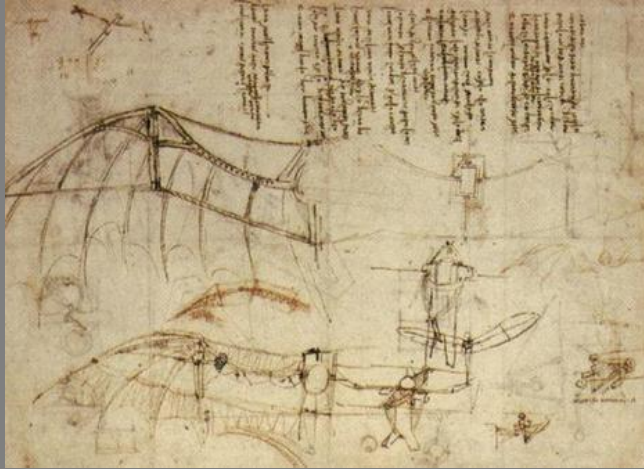
*Λεονάρντο
ντα Βίντσι*

Λεονάρντο ντα Βίντσι

“Μία φορά κι έναν καιρό... υπήρχε ένα αγόρι που το έλεγαν Λεονάρντο και γεννήθηκε σε ένα μικρό χωριό της Βόρειας Ιταλίας, το Βίντσι. Σχολείο για αυτό το ονειροπόλο αγόρι ήταν η ίδια η φύση. Μαγευόταν από ένα τοσοδούλι έντομο ή το πιο όμορφο λουλούδι ή ακόμα από το κελάρυσμα του νερού στο ρυάκι. Και τα ζωγράφιζε. Ζωγράφιζε ό,τι έβλεπε γύρω του. Και ήταν τόσο μαγευτικές οι ζωγραφιές του, ήταν τόσο απίστευτα πρωτοποριακές οι μηχανές που επινοούσε, που άρχοντες και δούκες και βασιλιάδες τον καλούσαν στην αυλή τους για να του δώσουν δουλειά και να τους κάνει με το ταλέντο του σπουδαίους. Μα πιο σπουδαίος τελικά ήταν αυτός, ο ίδιος, γιατί μέσα από ένα αχνό χαμόγελο, μέσα από ένα ξύλινο ανεμόπτερο, μέσα από έναν «**Μυστικό Δείπνο**» κατάφερε να μείνει ζωντανός στην αιωνιότητα...”

(απόσπασμα από την αφήγηση της ηθοποιού Άνδρης Θεοδότου στη ξενάγηση της έκθεσης «Λεονάρντο ντα Βίντσι: 500 Years of Genius», Παλιό Αμαξοστάσιο ΟΣΥ)

Πολλά από τα σχέδια του Λεονάρντο ήταν ιδέες για εφευρέσεις που θα μπορούσαν να πετάξουν. Ορισμένα σχέδια μοιάζουν με σημερινά ιπτάμενα μέσα. Μπορείς να βρεις με ποια σύγχρονα ιπτάμενα μέσα αντιστοιχούν;

*Από τον Λεονάρντο λίγα ζωγραφικά έργα
ολοκληρώθηκαν.*

Τα πιο κάτω έργα έχουν κάποιο κοινό... Ποιο;

“ Η Παναγία με το αδράχτι”

“Τζοκόντα”

“Η Παναγία των βράχων”

Ας παρατηρήσουμε τη Μόνα Λίζα από ΚΟΝΤΑ...

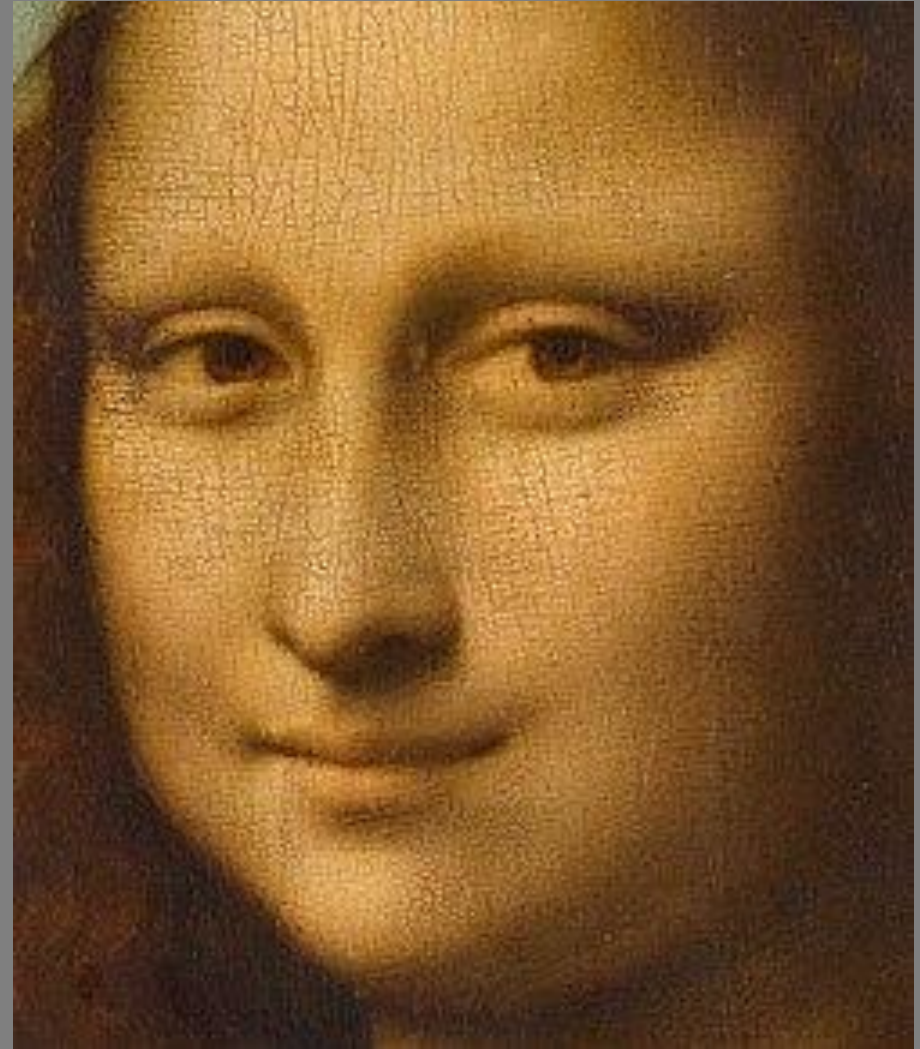
Είναι έντονες οι γραμμές των χαρακτηριστικών της;

Τα χρώματα είναι θερμά ή ψυχρά;

Ποια νομίζεις ότι είναι η διάθεσή της;

Μπορείς να πλάσεις μια ιστορία βασισμένη στο μυστηριώδες χαμόγελο της;

Μάθε κι αυτό! Λέγεται ότι ο Λεονάρντο ξεπέρασε στη ζωγραφική ακόμα και τον δάσκαλό του, τον Βερόκκιο. Επίσης πιστεύεται ότι επινόησε το **σφουμάτο** (*sfumato*). Είναι μια τεχνική στη ζωγραφική που επιτυγχάνεται με το αργό πέρασμα από τον φωτεινό στον σκούρο τόνο. Στο σφουμάτο οι φόρμες μοιάζουν να σβήνουν η μια μέσα στην άλλη γιατί έχουν απαλές τονικές διαβαθμίσεις, χωρίς να χρησιμοποιούνται έντονα περιγράμματα.

“Τζοκόντα”
(λεπτομέρεια)

Θέλετε να γυρίσουμε πίσω στον χρόνο; Ίσως μπορέσουμε να γνωρίσουμε τον Λεονάρντο από κοντά... Όπως κατάφεραν μέσα από μια μηχανή του χρόνου η Μίρα κι ο Αρχιμήδης*. Ας τους ακολουθήσουμε...

Η Μίρα κι ο Αρχιμήδης βρίσκονται σε μια σοφίτα σκονισμένη, γεμάτη από περίεργα μηχανήματα. Ταξίδεψαν πίσω στον χρόνο. Βρίσκονται στη Φλωρεντία στη χρονολογία 1505, εποχή της Αναγέννησης.

Ο Αρχιμήδης εντοπίζει μια γεωμετρική κατασκευή που κρέμεται από τη δοκό. Μοιάζει με κάτι που έχει στο δωμάτιό του.

Με γρήγορους υπολογισμούς καταλαβαίνει ότι αυτό αποτελείται από 120 τρίγωνα.

* Από το εκπαιδευτικό βιβλίο της Ιρένε Στέλινγκμπερφ, «A visit to Leonardo da Vinci»

Το στούντιο ζωγραφικής

Αργά και σιωπηλά τα παιδιά κατεβαίνουν τη ξύλινη σκάλα. Η Μίρα ανοίγει την πρώτη πόρτα. Σε ένα στούντιο ζωγραφικής μια γυναίκα κάθεται και τους υποδέχεται με ένα χαμόγελο. Ο Αρχιμήδης αναγνωρίζει το έργο στον πίνακα. Είναι η Μόνα Λίζα. «Πού μπορούμε να βρούμε τον Λεονάρντο;» ρωτάνε τα παιδιά.

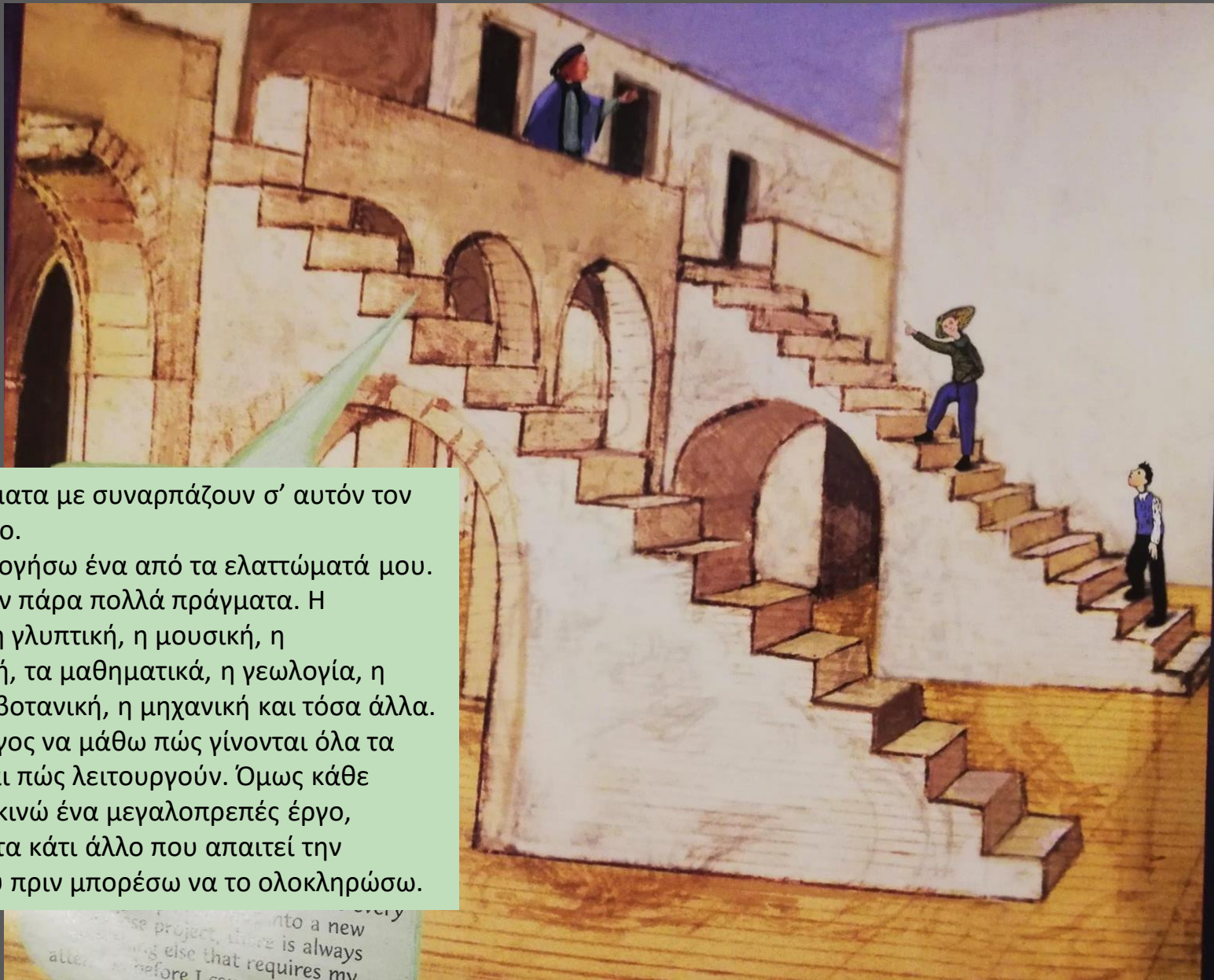
Η Μόνα Λίζα δε δίνει καμία απάντηση. Απλά τους κοιτάζει με ένα μυστηριώδες χαμόγελο. Η Μίρα κλείνει και πάλι την πόρτα.

Με το άνοιγμα της διπλανής πόρτας βρίσκονται πρόσωπο με πρόσωπο με τον Λεονάρντο ντα Βίντσι. Δεν είναι τόσο ηλικιωμένος όσο στα σχέδια που είχαν δει. Ο Λεονάρντο φαίνεται να μένει έκπληκτος από την παράξενη αυτή επίσκεψη. “Όλη τη ζωή του μελετούσε όλα έβλεπε γύρω του και ήξερε ότι κάθε φαινόμενο είχε μια λογική εξήγηση.

“ Γεια σας κύριε Λεονάρντο. Είμαστε η Μίρα κι ο Αρχιμήδης. Ξέρετε υπάρχουν πολλά βιβλία που μιλάνε για εσάς, αλλά θα θέλαμε να σας γνωρίσουμε από κοντά. Προερχόμαστε από τον 21^ο αιώνα. Σε ποια χρονιά βρισκόμαστε;”

Σταματήστε, περιμένετε... Τι λέτε; Πώς είναι δυνατόν; Από το μέλλον; Μιλούν ακόμα για μένα; Τι είπες, υπάρχουν πολλά βιβλία για μένα; Αυτά είναι καλά νέα, οπότε δεν είναι όλα μάταια.... Θα σας πω τι θα κάνουμε. Θα σας δείξω ποιος είμαι, αλλά ως αντάλλαγμα θα ήθελα να μάθω από εσάς για το μέλλον. Ω! Έχω μεγάλη περιέργεια!

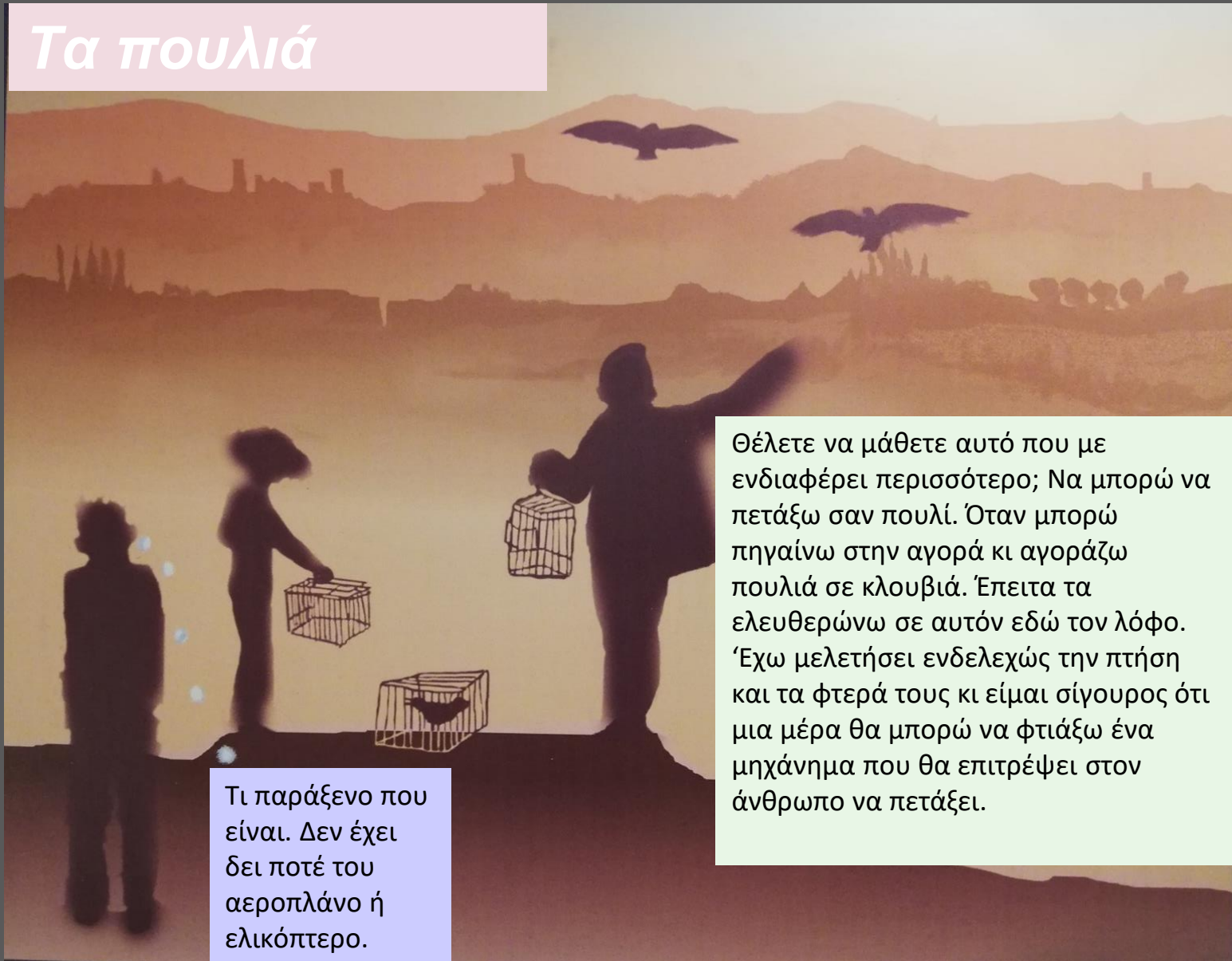

Πολλά πράγματα με συναρπάζουν σ' αυτόν τον μεγάλο κόσμο. Θα σας ομολογήσω ένα από τα ελαττώματά μου. Μου αρέσουν πάρα πολλά πράγματα. Η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, η αρχιτεκτονική, τα μαθηματικά, η γεωλογία, η ανατομία, η βοτανική, η μηχανική και τόσα άλλα. Είμαι περίεργος να μάθω πώς γίνονται όλα τα πράγματα και πώς λειτουργούν. Όμως κάθε φορά που ξεκινώ ένα μεγαλοπρεπές έργο, υπάρχει πάντα κάτι άλλο που απαιτεί την προσοχή μου πριν μπορέσω να το ολοκληρώσω.

...se project into a new
...ing else, there is always
... before I can

Τα πουλιά

Τι παράξενο που είναι. Δεν έχει δει ποτέ του αεροπλάνο ή ελικόπτερο.

Θέλετε να μάθετε αυτό που με ενδιαφέρει περισσότερο; Να μπορώ να πετάξω σαν πουλί. Όταν μπορώ πηγαίνω στην αγορά κι αγοράζω πουλιά σε κλουβιά. Έπειτα τα ελευθερώνω σε αυτόν εδώ τον λόφο. Έχω μελετήσει ενδελεχώς την πτήση και τα φτερά τους κι είμαι σίγουρος ότι μια μέρα θα μπορώ να φτιάξω ένα μηχάνημα που θα επιτρέψει στον άνθρωπο να πετάξει.

Τα Θαύματα της φύσης

Αυτό είναι το τοπίο που μου αρέσει ως φόντο για τους πίνακες μου. Ένα τοπίο όπου μπορείτε να χαθείτε στα βουνά που αναδύονται μέσα από τα νέφη και εξαφανίζονται στον ορίζοντα.

Λατρεύω τη φύση, τα άγρια βουνά με τους απότομους βράχους. Μια τόσο μεγαλοπρεπής και τεράστια φύση μας κάνει να συνειδητοποιούμε πόσο μικροί είμαστε.

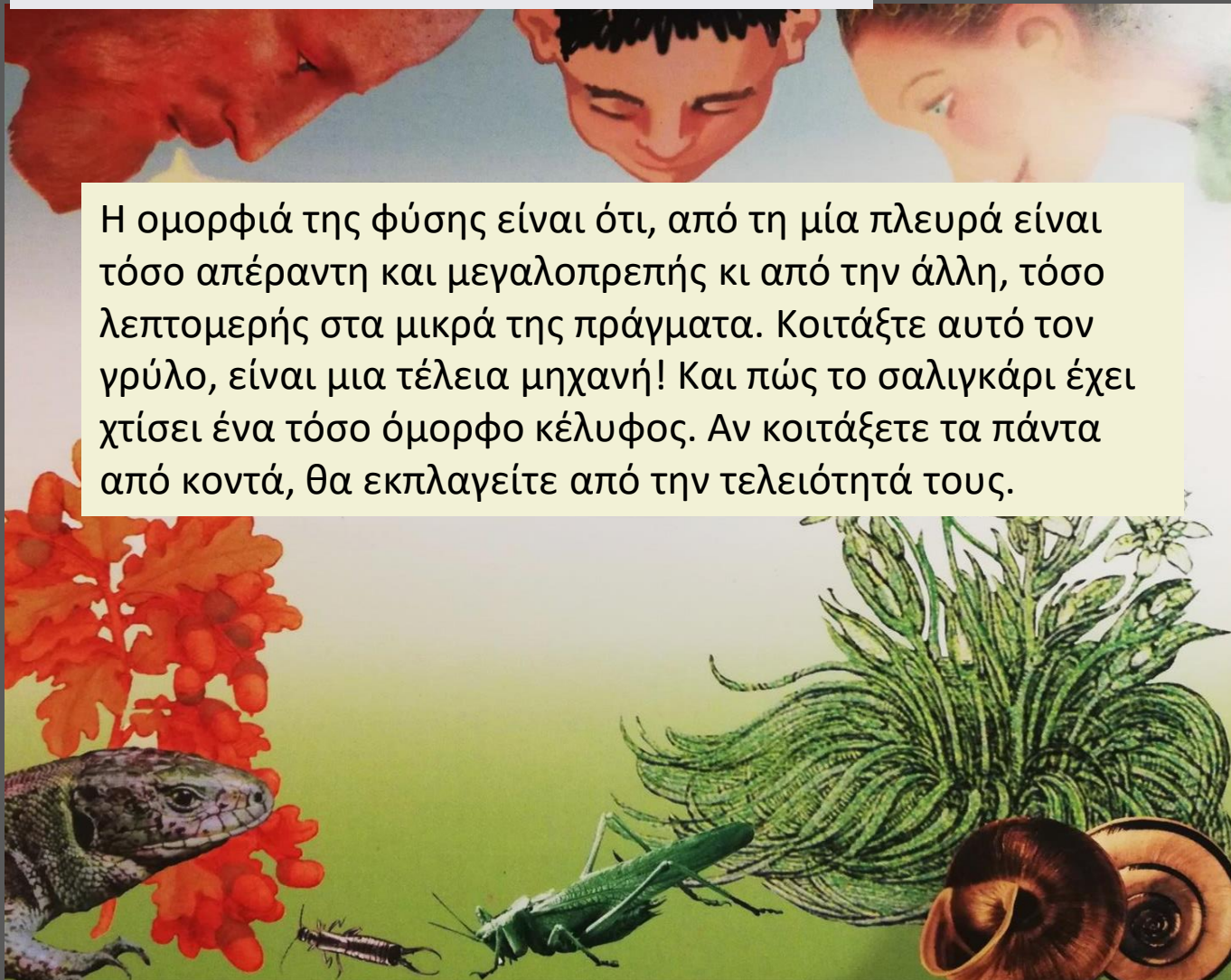
Κοίταξε Μίρα τι βάθος! Φοβάμαι!

Μην ανησυχείς Αρχιμήδη, είναι απλά ένας πίνακας!

Η Φύση σε μικρή κλίμακα

Η ομορφιά της φύσης είναι ότι, από τη μία πλευρά είναι τόσο απέραντη και μεγαλοπρεπής κι από την άλλη, τόσο λεπτομερής στα μικρά της πράγματα. Κοιτάξτε αυτό τον γρύλο, είναι μια τέλεια μηχανή! Και πώς το σαλιγκάρι έχει χτίσει ένα τόσο όμορφο κέλυφος. Αν κοιτάξετε τα πάντα από κοντά, θα εκπλαγείτε από την τελειότητά τους.

Ο θαυμασμός για τα άλογα

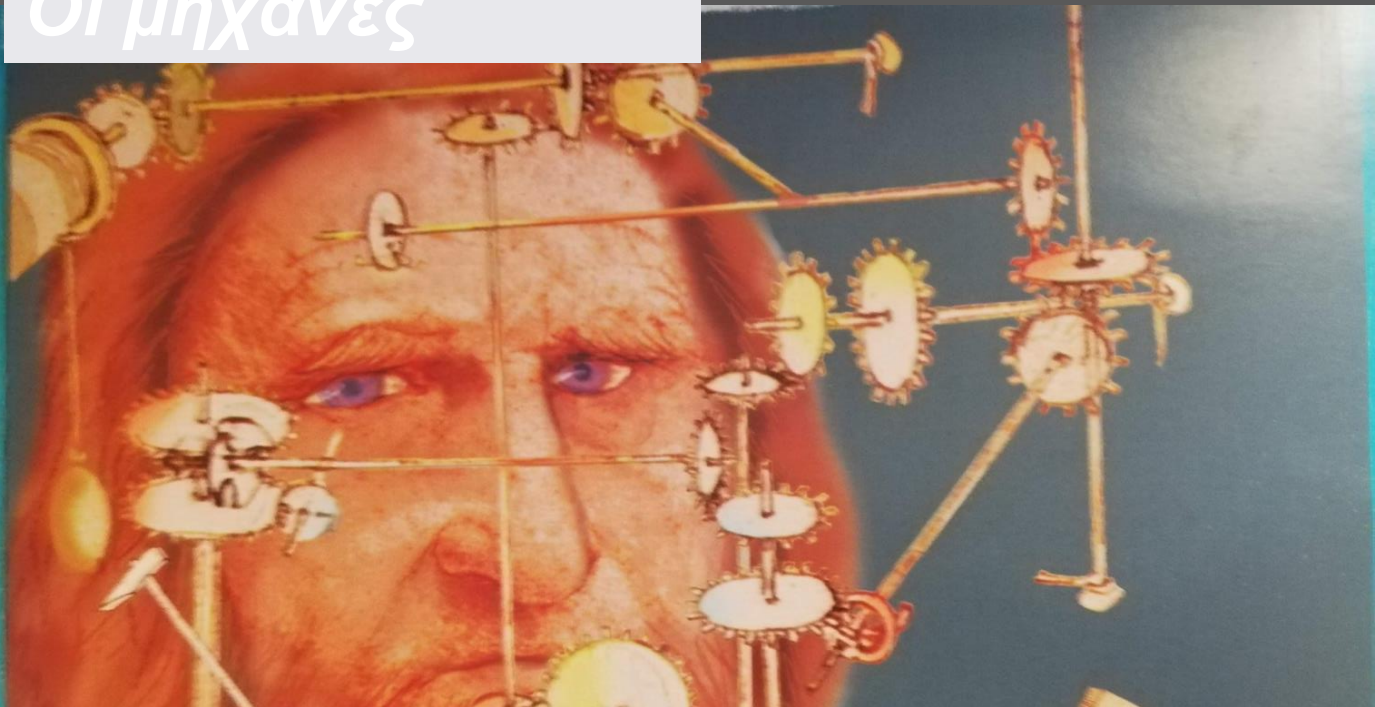
Μου αρέσουν τα άλογα, είναι μεγαλοπρεπή ζώα! Έχω κάνει εκατοντάδες σχέδια αλόγων. Είχα κάνει κι ένα ολόκληρο μοντέλο από πηλό για να φτιάξω ένα μεγάλο μπρούτζινο άγαλμα αλόγου, αλλά δυστυχώς το μοντέλο καταστράφηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου... Στη συνέχεια το έργο ξεχάστηκε!

Οι γραπτές σημειώσεις

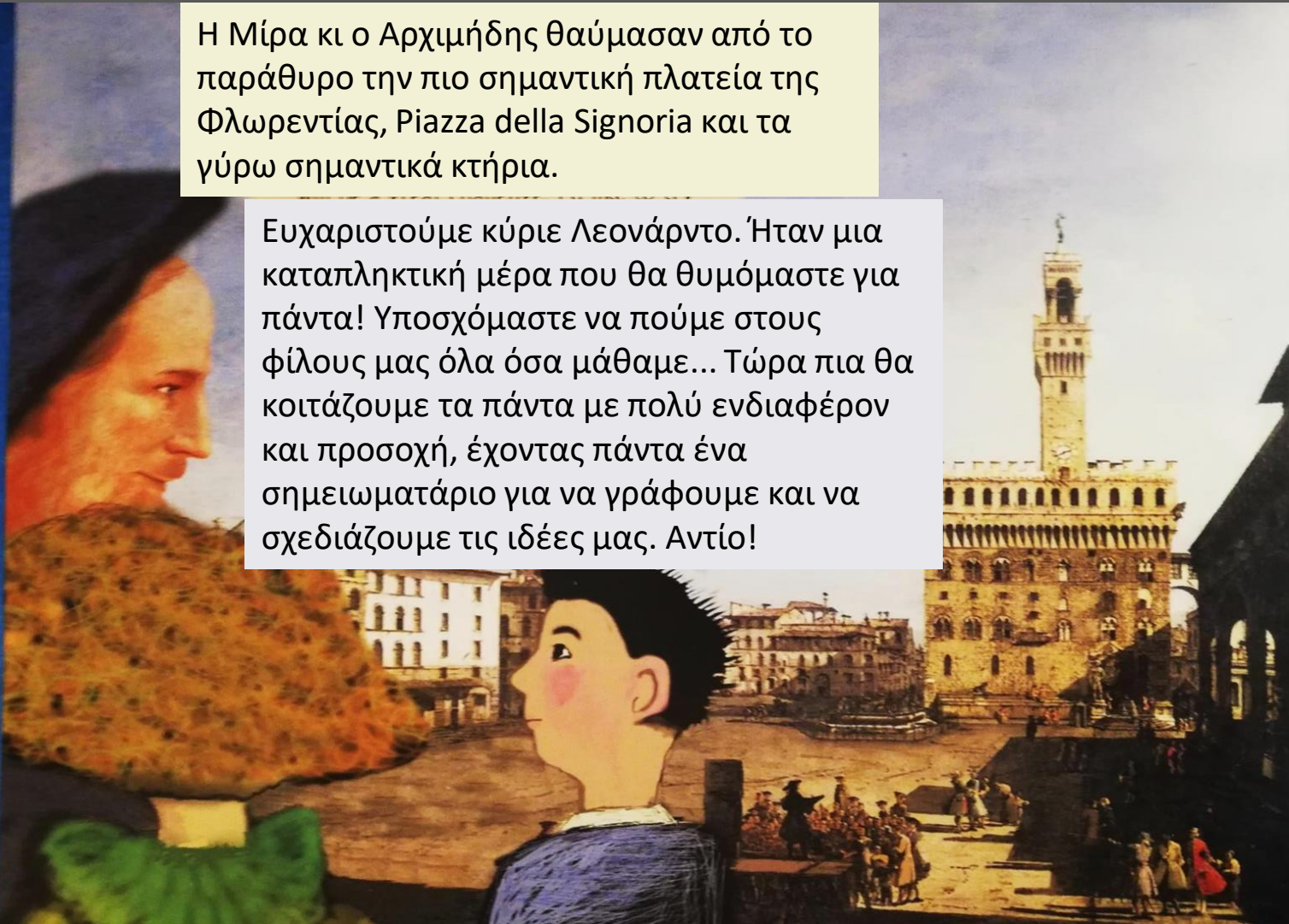
Μου αρέσει να γράφω τις σκέψεις μου και γ'αυτό έχω πάντα μαζί μου ένα σημειωματάριο. Δε μου αρέσει όμως να είναι κατανοητά για τους άλλους ανθρώπους, έτσι γράφω αντίστροφα, από δεξιά προς αριστερά. Είναι πιο δύσκολο για τους περισσότερους να διαβάσουν τις σημειώσεις μου. Για μένα είναι εύκολο να γράφω έτσι, γιατί είμαι αριστερόχειρας.*

* Αποδείχτηκε ότι ο Λεονάρντο ήταν αμφίχειρας. Μάλιστα είχε την ικανότητα να ζωγραφίζει το ίδιο με τα δύο χέρια.

Οι μηχανές

Όλες μου οι επιστημονικές έρευνες βρίσκονται στις σημειώσεις μου. Φανταστείτε ότι θα μπορούσα να γεμίσω ολόκληρο το δωμάτιο με τις εφευρέσεις μου. Έχω σχεδιάσει πολλά και διαφορετικά πράγματα. Κατασκευές για πολεμικά άρματα, για παρελάσεις ειδικών περιστάσεων, φράγματα... Ένα από τα μυστικά μου είναι ο οδοντωτός τροχός... Ναι! Αυτή είναι η βάση για όλες μου τις μηχανές!

Η Μίρα κι ο Αρχιμήδης θαύμασαν από το παράθυρο την πιο σημαντική πλατεία της Φλωρεντίας, Piazza della Signoria και τα γύρω σημαντικά κτήρια.

Ευχαριστούμε κύριε Λεονάρντο. Ήταν μια καταπληκτική μέρα που θα θυμόμαστε για πάντα! Υποσχόμαστε να πούμε στους φίλους μας όλα όσα μάθαμε... Τώρα πια θα κοιτάζουμε τα πάντα με πολύ ενδιαφέρον και προσοχή, έχοντας πάντα ένα σημειωματάριο για να γράφουμε και να σχεδιάζουμε τις ιδέες μας. Αντίο!

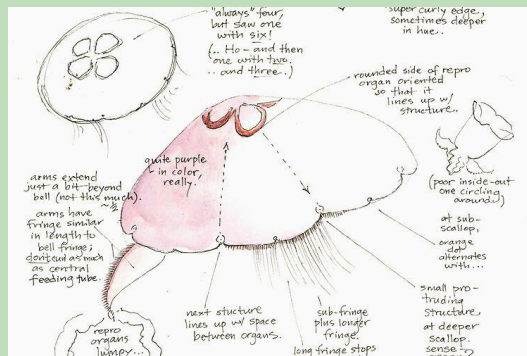
5

Δημιουργικές ιδέες με έμπνευση τον Λεονάρντο ντα Βίντσι

- Παιδιά πήραμε μια μικρή ιδέα από το μεγαλειώδες έργο του εμφύεστατου Λεονάρντο ντα Βίντσι και της εποχής του, της Αναγέννησης. Οι παρακάτω δημιουργικές εργασίες είναι εισηγήσεις από τις οποίες μπορείτε να επιλέξετε μία ή περισσότερες ιδέες. Δημιουργήστε με όποιο μέσο προτιμάτε ή διαθέτετε στο σπίτι, πειραματιστείτε, παίξτε και ό,τι σας άρεσε επαναλάβετε το με διαφορετικό τρόπο.

Μελετήστε στον κήπο τα μικρά της φύσης

Με ένα φακό μεγέθυνσης, μολύβι και σημειωματάριο (αν θέλετε φτιάξτε το δικό σας), βγείτε στον κήπο και καταγράψτε ό,τι σας ελκύει από τη φύση. Σχεδιάστε τις λεπτομέρειες που βλέπετε και γράψτε τα σχόλια σας, τα οποία μπορεί να είναι περιγραφικά ή σκέψεις για αυτό που μελετάτε.

2 'Ο Άνθρωπος του Βιτρούβιου"

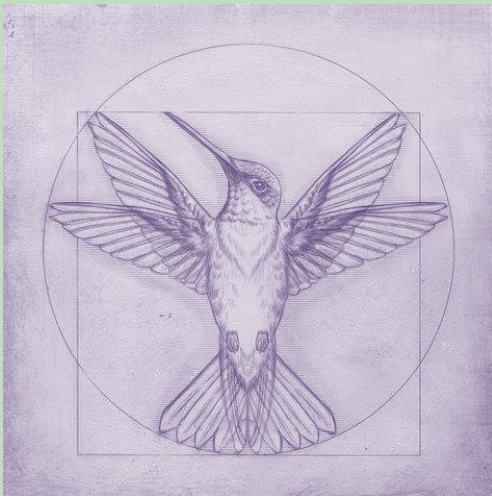
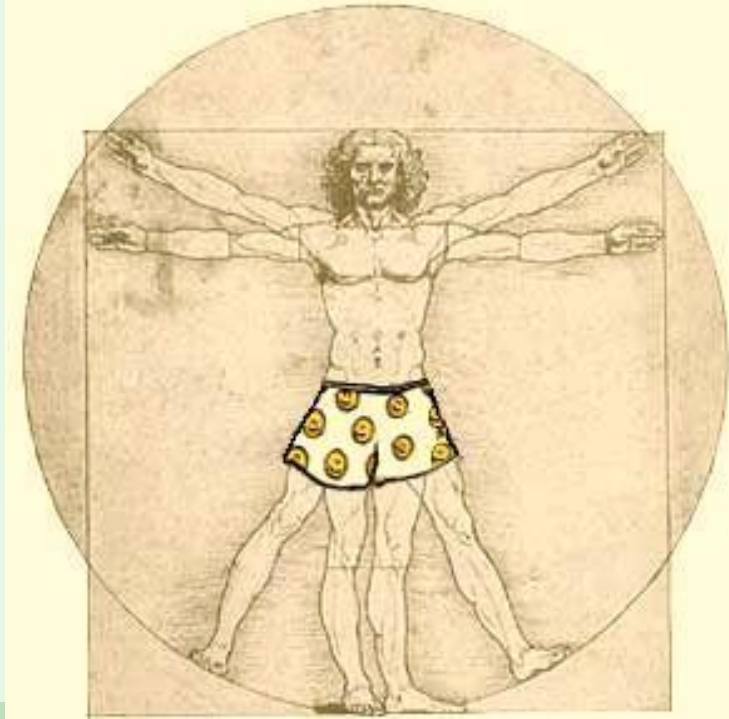
Σχεδιάστε ή κολλήστε τη δική σας ιδέα στη θέση του

Ο Άνθρωπος του Βιτρούβιου είναι διάσημο σχέδιο με συνοδευτικές σημειώσεις του Λεονάρντο ντα Βίντσι που φτιάχτηκε περίπου το 1490 σε ένα από τα ημερολόγιά του. Το σχέδιο και το κείμενο συχνά ονομάζονται **Κανόνας των Αναλογιών**.

Εκτυπώστε το φυλλάδιο

<https://maestraemily.blogspot.com/2017/02/ioco-me-leonardo.html>

Έπειτα σχεδιάστε ή κολλήστε τη δική σας ιδέα, δείχνοντας δύο στάσεις του ίδιου αντικειμένου, σώματος κτλ.

3 Σχεδιάστε μια σύγχρονη Μόνα Λίζα

Εκτυπώστε την επόμενη σελίδα. Κόψτε και κολλήστε το κεφάλι και τα χέρια της **Μόνα Λίζα** σε χαρτί ή χαρτόνι A4 και συμπληρώστε με φαντασία το σώμα, τα μαλλιά, το φόντο. Οι επιλογές είναι απεριόριστες... Μπορείτε να δουλέψετε και με τα πιο απλά υλικά όπως είναι η πένα, τα αποκόμματα από περιοδικά κομμένα στο χέρι, οι μαρκαδόροι. Θα μπορούσατε να εισάξετε ένα δικό σας μυστικό κρυμμένο στην εικόνα.

"THE MONA LISA" R127, 126/35. 1506-1499

4

Εξασκηθείτε στην τεχνική του *sfumato*

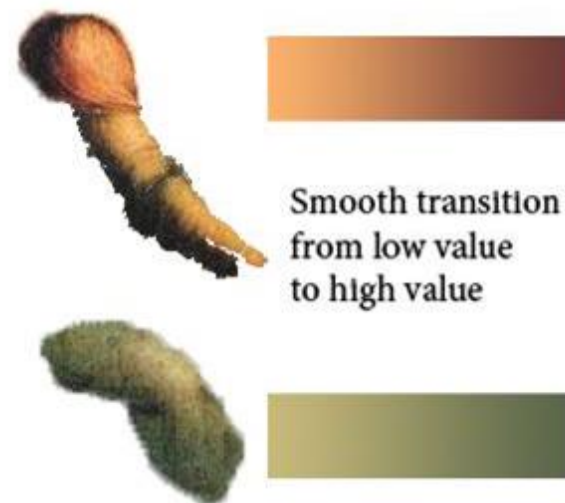
Επιλέξτε ένα θέμα όπως ένα φρούτο, ένα τοπίο, ένα λουλούδι, ένας ουρανός με σύννεφα, ένα πρόσωπο. Επεξεργαστείτε τη θέση του και το μέγεθός του στο χαρτί π.χ. ένα πρόσωπο μπορεί να φαίνεται σε μεγέθυνση και αποσπασματικό, σε προφίλ όψη από το μάγουλο μέχρι το φρύδι. Ή τα σύννεφα ή ένα λουλούδι να γεμίζουν όλο το χαρτί. Σχεδιάστε το απαλά με το μολύβι. Επιλέξτε δύο χρώματα ξυλομπογιάς που να βρίσκονται δίπλα ή πολύ κοντά στο χρωματικό κύκλο (π.χ. Μοβ και γαλάζιο, κόκκινο και πορτοκαλί) και ξεκινήστε χρωματίζοντας απαλά όλο το θέμα με το φωτεινότερο χρώμα και με απαλό χέρι. Μετά συγκεντρωθείτε στις σκιές που θα δημιουργήσουν τους όγκους. Τα περάσματα πρέπει να είναι απαλά ακόμα και στα σκούρα σημεία και να τοποθετούνται το ένα πάνω στο άλλο κι όχι δίπλα δίπλα. Τρίβοντας τα χρώματα με ένα κομματάκι χαρτί θα εξαλείψετε οποιεσδήποτε έντονες γραμμές και θα πετύχετε ένα απαλό σαν καπνό (αυτό σημαίνει το σφουμάτο) αποτέλεσμα.

Δείτε τεχνικές ανάμειξης των τόνων εδώ:

<https://youtu.be/LeYitWrA6ZU>

**Δείτε πως να
σχεδιάσετε σύννεφα
εδώ:**

<https://youtu.be/ON8GT8WHbXc>

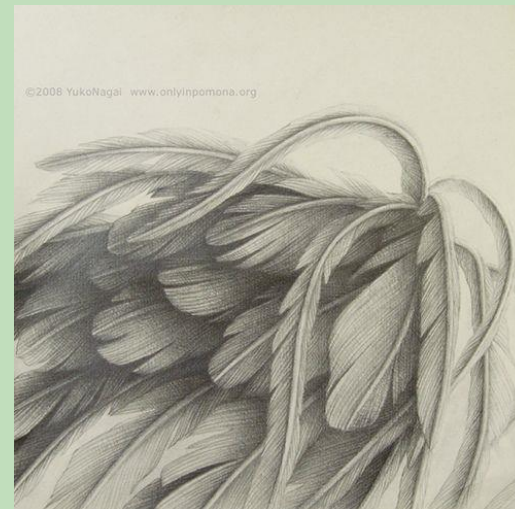
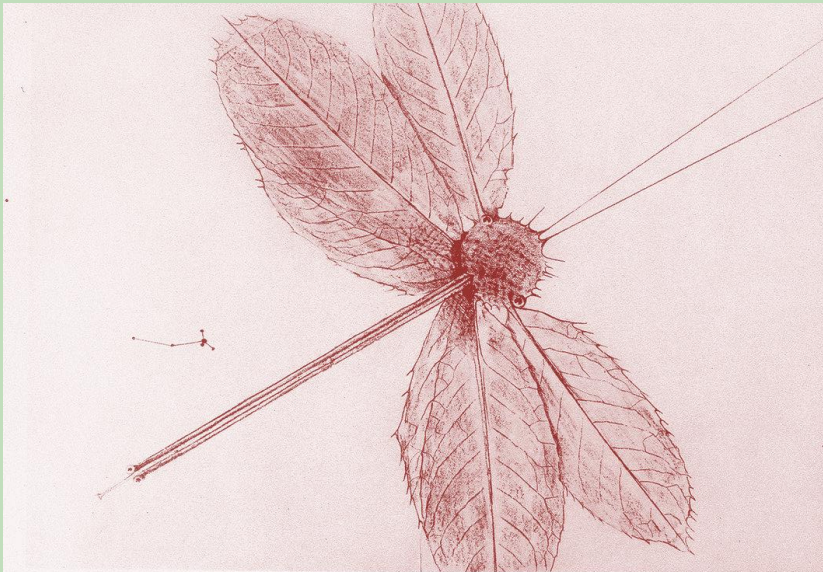

5 Σχεδιάστε τα δικά σας φτερά

Με ποια φτερά θα θέλατε να πετάξετε; Αφήστε τη φαντασία σας να πετάξει και σχεδιάστε με όποιο μέσο προτιμάτε τα τα φανταστικά σας φτερά. Μπορείτε να τα χρωματίσετε με μια τεχνική που ονομάζεται φροτάζ (frottage), που μοιάζει με παιχνίδι- κινήγι αντικειμένων με ιδιαίτερη υφή, που βρίσκεται μέσα ή έξω από το σπίτι.

Δείτε την τεχνική στο πιο κάτω σύνδεσμο.

<https://youtu.be/QoUNJIHKJKA>

Επιμέλεια

Άντρη Αριστείδου, Εκπ. Τέχνης

2021